

ชื่อเรื่อง มาตรการความปลอดภัยของโรงเรียน เพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของ ชุมชน โรงเรียนเสนางคณิศร อำเภอเสนางคณิศร จังหวัดอำนาจเจริญ

ทีมผู้วิจัย ดุษฎี ไชยมาตย์, จักรพงษ์ พระสุรัตน์

สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเสนางคณิศร

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและศึกษาผลของมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียน เพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โรงเรียนเสนางคณิศร โดยมีคณะทำงาน ๔๘ คน จากหน่วยงานภาครัฐ ชุมชน และโรงเรียน เพื่อนำใช้มาตรการในเด็กนักเรียน ๑๑๕ คน ที่ขับซิ่งรถจักรยานยนต์มาโรงเรียน ดำเนินการตามขั้นตอน PAOR เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๗๘ และแบบบันทึกข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานด้วย Paired Sample T test

ผลการศึกษา พบว่า มาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ภายใต้แนวคิด “มองอันตรายให้ออก บอกความเสี่ยงให้ได้ แก้ไขความเสี่ยงให้เป็น” ประกอบด้วย ๖ มาตรการคือ ๑) วิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ปัญหา ๒) การพัฒนาองค์การในการขับเคลื่อนกลไก ๓) การกำกับดูแลจุดเสี่ยงที่ไม่ปลอดภัย และออกแบบกิจกรรมการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ๔) จัดการเงื่อนไขที่ไม่ปลอดภัย ๕) จัดการการกระทำที่ไม่ปลอดภัย ๖) สรุปผลและประเมินผล ภายหลังจากใช้มาตรการพบว่า นักเรียนที่ขับซิ่งรถจักรยานยนต์มาโรงเรียน โรงเรียนเสนางคณิศร มีค่าเฉลี่ยความรู้ด้านกฎหมายจราจรเพิ่มขึ้น และพฤติกรรมเสี่ยงในการขับซิ่งรถจักรยานยนต์ลดลงจากก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และทำให้ไม่มีนักเรียนไม่สวมหมวกขณะขับซิ่งรถจักรยานยนต์ และทุกคนมีใบอนุญาตขับขี่

คำสำคัญ: มาตรการความปลอดภัย อุบัติเหตุจราจร การมีส่วนร่วมของชุมชน นักเรียน

บทนำ

การบาดเจ็บและการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรเป็นสาเหตุการป่วยและเสียชีวิตอันดับต้นๆ ของประชากรไทย โดยจากระบบรายงานเพิ่มสุขภาพที่เข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาล (๔๓ แห่ง) กระทรวงสาธารณสุข ปี ๒๕๖๒ พบว่า เด็กและเยาวชนไทย ๑๐-๑๙ ปี บาดเจ็บจากอุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ มากกว่า ๒๖๕,๗๕๘ คน ต่อปี รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะที่เป็นปัญหาสูงสุดมากกว่ายานพาหนะชนิดอื่น หรือมากกว่าร้อยละ ๙๑ ที่บาดเจ็บในแผนกผู้ป่วยใน และร้อยละ ๘๕ ในแผนกผู้ป่วยนอก (ระบบรายงานเพิ่มสุขภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๖๒) จากการบูรณาการข้อมูลการตาย ๓ ฐาน ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานตำรวจแห่งชาติ และบริษัทกลางคุ้มครองผู้ประสบภัยจากรถจำกัด พบว่าในระยะเวลา ๙ ปี ตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ - ๒๕๖๒ มีเด็กและเยาวชนตายจากอุบัติเหตุทางถนน ๒๖,๑๒๖ คน เฉลี่ยปีละ ๒,๙๐๒ คน โดยคาดการณ์ว่า ปี ๒๕๖๔-๒๕๗๓ จะมีเด็กและเยาวชนตายจากอุบัติเหตุทางถนนเพิ่มอีก ๓๗,๓๒๑ คน หรือเฉลี่ยปีละ ๓,๗๓๒ คน (กองโรคไม่ติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๖๓)

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุจราจร ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ยานพาหนะ และสิ่งแวดล้อม (สุรางค์ศรี ศีตมโนชญ์ และคณะ, ๒๕๕๕) อย่างไรก็ตาม ในกลุ่มเด็กและเยาวชน ปัจจัยสำคัญมาจากปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ การเป็นนักขับมือใหม่ที่ยังไม่มีทักษะการขับขี่และไม่มีใบอนุญาตขับขี่ การมีพฤติกรรมการขับขี่ที่ไม่ปลอดภัย การไม่สามารถบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดกับกลุ่มเด็กและเยาวชนได้อย่างจริงจังทำให้เด็กและเยาวชนยังคงมีพฤติกรรมการขับขี่ที่ไม่ปลอดภัย (กองโรคไม่ติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๖๓) พฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎจราจร ความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร ความเร็วเฉลี่ยในการขับขี่ในเขตชุมชน (วชิระ สุริยวงศ์, ๒๕๖๑) ดังนั้นในการป้องกันอุบัติเหตุจราจรในกลุ่มเด็กและเยาวชน จึงต้องมีมาตรการที่สอดคล้องกับบริบทของสาเหตุปัญหา

การป้องกันและแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุจราจรอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องดำเนินการมาตรการอย่างเป็นระบบ (systems approach) และเน้นมาตรการทั้งปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ยานพาหนะ และผู้ใช้งาน (สุรางค์ศรี ศีตมโนชญ์ และคณะ, ๒๕๕๕) ซึ่งการป้องกันอุบัติเหตุจราจรสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นสิทธิอันพึงมีตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ.๒๕๔๖ หมวด๗ มาตรา ๖๓ มุ่งเน้นให้โรงเรียนมีระบบงานและกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมความปลอดภัยแก่เด็กนักเรียน (ราชกิจจานุเบกษา, ๒๕๔๖) ทั้งนี้ ถ้ามีการดำเนินการและกำหนดเป้าหมายลดการตายของเด็กและเยาวชนจากอุบัติเหตุจราจรให้ลดลงร้อยละ ๕ ต่อปี ตามแผนแม่บทความปลอดภัยทางถนน ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๔ จะสามารถลดการสูญเสียเด็กและเยาวชนได้ถึง ๑๔,๘๙๒ คน ในห้วงเวลา ๑๑ ปี แต่จากการศึกษามาตรการป้องกันการบาดเจ็บและเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรของไทย พบว่าประเทศไทยใช้หลายมาตรการ ซึ่งมาตรการส่วนใหญ่มุ่งเป้าจัดการกับปัญหาในภาพรวม ยังไม่มีมาตรการเฉพาะสำหรับกลุ่มเสี่ยงที่เป็นเด็กและเยาวชน (กองโรคไม่ติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๖๓)

อำเภอเสนางคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ เป็นพื้นที่ที่พบอัตราการเกิดอุบัติเหตุและการเสียชีวิตที่มีแนวโน้มสูงขึ้น โดยระหว่างปี ๒๕๕๙-๒๕๖๓ พบอัตราการเกิดอุบัติเหตุจราจร คิดเป็นร้อยละ ๓๙๕.๙๐, ๔๔๑.๘๓, ๔๔๗.๗๖, ๕๓๗.๘๙ และ ร้อยละ ๕๖๖.๘๙ ต่อแสนประชากรตามลำดับ และปี ๒๕๖๑-๒๕๖๓ พบอัตราตายของผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรเท่ากับ ๗.๔๐, ๑๗.๐๙ และ ๑๒.๒๐ ต่อแสนประชากร โดยตำบลที่พบการเกิดอุบัติเหตุจราจรบ่อยที่สุดได้แก่ เขตตำบลเสนางคนิคม ไร่สีสุก และโพนทอง จำนวน ๘, ๔ และ ๓ รายตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่า อุบัติเหตุจราจรที่เกิดขึ้น มักอยู่บนถนนสายรอง ถนนในชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่มีสภาพผิวถนนชำรุด ไหล่ทางแคบหรือไม่มีไหล่ทาง ทางแยกไม่มีป้ายเตือน หรือบางจุดป้ายจราจรสีซีดจาง (โรงพยาบาลเสนางคนิคม, ๒๕๖๓) อย่างไรก็ตาม ที่ผ่านมามีความพยายามในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ทั้งปกครองอำเภอ

สถานีตำรวจอำเภอ สำนักงานสาธารณสุขอำเภอ โรงพยาบาล และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง โดยการจัดตั้งศูนย์อำนวยความสะดวกความปลอดภัยทางถนนอำเภอเสนางคนิคม ตั้งแต่ปี ๒๕๕๙ เป็นต้นมา แต่การดำเนินการยังขาดความต่อเนื่อง และรูปธรรมที่ชัดเจน ที่สำคัญยังไม่ตอบสนองต่อสภาพปัญหา เนื่องจากการเกิดอุบัติเหตุจราจรเกิดขึ้นบนถนนสายรอง และถนนในชุมชนดังกล่าวแล้วนั้น จึงควรขยายผลไปถึงระดับตำบลและหมู่บ้าน โดยเฉพาะในโรงเรียน ซึ่งมีกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจราจรอยู่จำนวนมาก

โรงเรียนเสนางคนิคม ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมประจำอำเภอ มีนักเรียนขับขี่รถจักรยานยนต์มาโรงเรียนมากถึง ๑๑๕ คน การเดินทางระหว่างบ้านและโรงเรียนมักเกิดอุบัติเหตุจราจรบ่อยครั้ง โดยผู้บริหารและคณะครู ได้ให้ความสำคัญต่อปัญหาดังกล่าว โดยมีการกำหนดมาตรการเขตสวมหมวกนิรภัยในโรงเรียน ให้คำแนะนำนักเรียนต่อหน้าเสาธง ชั่วโมง Home room โดยอาจารย์ประจำชั้นที่กำลังให้นักศึกษาตระหนักถึงความปลอดภัยในการขับขี่ และส่งเสริมให้นักเรียนศึกษากฎหมายความปลอดภัยในการขับขี่ ตลอดจนฝึกทักษะการขับขี่ที่ปลอดภัย เพื่อให้นักเรียนที่เป็นผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ทุกคนได้สอบใบอนุญาตขับขี่ ก่อนที่จะขับขี่รถบนท้องถนน แม้จะดำเนินการตามมาตรการดังกล่าวมาอย่างต่อเนื่อง แต่ก็ยังพบว่า นักเรียนที่มีพฤติกรรมขับขี่เร็ว ไม่สวมหมวกนิรภัย ขับขี่โดยไม่มีใบอนุญาตขับขี่ มีการดัดแปลงรถจักรยานยนต์จนสภาพไม่ปลอดภัยต่อการขับขี่ ในขณะที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่คิดว่าความปลอดภัยในการเดินทางของนักเรียนเป็นความรับผิดชอบของครู ประกอบกับชุมชนยังไม่มีมาตรการร่วมกับโรงเรียนที่จะป้องกันอันตรายจากอุบัติเหตุจราจร

จากปัญหาการเกิดอุบัติเหตุจราจรในกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยมีปัจจัยด้านบุคคล ยานพาหนะ และสิ่งแวดล้อม ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษามาตรการความปลอดภัยที่สอดคล้องกับบริบทของกลุ่มเป้าหมาย โดยโรงเรียนและชุมชน จะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการที่เป็นรูปธรรม และขับเคลื่อนมาตรการอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นต้นแบบในการนำไปขยายผลในชุมชนอื่นๆ ต่อไป

ดังนั้นโรงเรียนและชุมชนควรเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ปัญหาอุบัติเหตุจราจรร่วมกัน เพื่อหามาตรการที่เหมาะสมในการป้องกันอุบัติเหตุจราจร โรงเรียนเสนางคนิคม อำเภอเสนาคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ

วัตถุประสงค์การวิจัย

๑. เพื่อศึกษามาตรการความปลอดภัยในโรงเรียน เพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โรงเรียนเสนางคนิคม
๒. เพื่อศึกษาผลของมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียน เพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โรงเรียนเสนางคนิคม

คำถามการวิจัย

๑. มาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนโรงเรียนเสนางคนิคม เป็นอย่างไร
๒. ผลของมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โรงเรียนเสนางคนิคม เป็นอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่และระยะเวลา ศึกษาในโรงเรียนเสนางคนิคม ระยะเวลาในการศึกษาวิจัย ระหว่างเดือนมกราคม – ธันวาคม ๒๕๖๔

รูปแบบการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบปฏิบัติ (Practical Action Research) โดยกำหนดขั้นตอนการวิจัยเป็นวงรอบ P-A-O-R spiral Cycle แต่ด้วยข้อจำกัดด้านระยะเวลา ผู้วิจัยได้ศึกษาเพียง ๑ วงรอบ มี ๔ ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นการปฏิบัติการ (Action) ขั้นสังเกต (Observation) และขั้นสะท้อนผล (Reflection) ซึ่งมีแนวคิดสำคัญ คือ ผู้วิจัยมีส่วนร่วมในการวิจัยมากขึ้น จะทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา คอยกระตุ้นและกำกับให้เกิดการร่วมคิด ปฏิบัติ สังเกตผล และการสะท้อนผล ร่วมกับการใช้แนวคิดกระบวนการมีส่วนร่วมโดยใช้ เทคโนโลยีเทคโนโลยีเพื่อการมีส่วนร่วม (Technology of Participation: TOP) ประกอบด้วย ๓ วิธี ได้แก่ วิธีการแก้ปัญหา (ORID) (ว่ามองเห็นอะไร รู้สึกอย่างไร คิดอย่างไรจะทำอย่างไรต่อ) วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Work Shop Method) และวิธีการวางแผนปฏิบัติการ (Action Planning Method) (มี ๗ กิจกรรม คือ ศึกษาบริบทพื้นที่ คัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย/แต่งตั้งคณะทำงาน เก็บรวบรวมข้อมูล ประชุมวางแผนและจัดทำแผนปฏิบัติการ ติดตามผลการดำเนินงาน และสรุปผล ถอดบทเรียน) โดยจะส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้ร่วมวิจัยเกิดความคิด การสะท้อนปัญหา วิเคราะห์พัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงานของตนเอง จนเกิดการกระตุ้นการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เพื่อค้นหาแนวทางหรือมาตรการป้องกันอุบัติเหตุจากร่วมกัน เมื่อได้แนวทางหรือมาตรการที่ชุมชนและนักวิจัยพึงพอใจแล้วจึงนำแนวทางหรือมาตรการที่ได้ไปดำเนินการในชุมชน ก่อนดำเนินการศึกษาวิจัย ได้เสนอขอพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ผ่านการพิจารณาอนุมัติจริยธรรมฯ สำนักงานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดอำนาจเจริญ เลขที่ ๑๙/๒๕๖๔

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

เป็นประชากรนักเรียนที่ขับขีจักรยานยนต์มาโรงเรียน โรงเรียนเสนางคนิคม อำเภอเสนางคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน ๑๑๕ คน

๑.๑ กลุ่มผู้มีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการความปลอดภัย คัดเลือกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโรงเรียนและชุมชน จำนวน ๔๘ คน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน/ครู ๒ คน แกนนำนักเรียน ๑๒ คน ผู้ปกครองนักเรียน ๑๒ คน ผู้นำชุมชน ๑๔ คน เจ้าหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ๒ คน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ๒ คน ตำรวจ ๒ คน และช่างซ่อมจักรยานยนต์ ๒ คน กำหนดเงื่อนไขคุณสมบัติของกลุ่มเป้าหมายที่จะถูกเลือกมาศึกษา โดยมีเกณฑ์คัดเข้า และเกณฑ์คัดออก คือ

เกณฑ์คัดเข้า (Inclusion Criteria) ได้แก่

- ๑) แกนนำนักเรียนจากโรงเรียนเสนางคนิคม ๑๒ คน
- ๒) ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนเสนางคนิคม ๑๒ คน
- ๓) ผู้นำชุมชนที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ตลอดระยะเวลาทำการศึกษาวิจัย ๑๔ คน
- ๔) ผู้อำนวยการโรงเรียน/ครู โรงเรียนเสนางคนิคม ๒ คน
- ๕) เจ้าหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น ๒ คน
- ๖) เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ๒ คน

๗) ตำรวจ สภ.เสนางคนิคม ๒ คน

๘) ช่างซ่อมจักรยานยนต์ในพื้นที่ตำบลเสนางคนิคม ๒ คน

เกณฑ์คัดออก (Exclusion Criteria) ได้แก่ ผู้ที่มีอาการป่วยซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการร่วมกิจกรรม

๑.๒ กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย เป็นประชากรนักเรียนที่ขับขี่จักรยานยนต์มาโรงเรียน โรงเรียนเสนางคนิคม อำเภอเสนางคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน ๑๑๕ คน

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

ดำเนินการศึกษาวิจัยตามวงจร PAOR ของการวิจัยเชิงปฏิบัติการร่วมกับขั้นตอนกระบวนการมีส่วนร่วมอาศัยเทคนิคเทคโนโลยีการมีส่วนร่วม (Technology Of Participation) มีขั้นตอนดังนี้

๑. ขั้นการวางแผน (Planning)

กิจกรรมที่ ๑ ศึกษาบริบทพื้นที่ ศึกษาข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์หรือปัจจัยเสี่ยง และความต้องการของโรงเรียนและชุมชน

กิจกรรมที่ ๒ คัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย/แต่งตั้งคณะทำงาน ประสานงานผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยวาจาและทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลการวิจัย ชี้แจงขั้นตอนการดำเนินงาน คัดเลือกผู้ร่วมวิจัย แต่งตั้งคณะทำงาน

กิจกรรมที่ ๓ เก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนและชุมชนกับผู้ร่วมวิจัย โดยใช้แบบสอบถามการวิจัย

กิจกรรมที่ ๔ ประชุมวางแผนและจัดทำแผนปฏิบัติการ โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนจากการใช้เทคนิคเทคโนโลยีการมีส่วนร่วม (Technology Of Participation : TOP) ประกอบด้วย

๑) วิธีการถกปัญหา (ORID Method) จะประกอบด้วยคำถามหลักจำนวน ๔ ระดับ ได้แก่ ระดับความมุ่งหมาย (Objective Level) คำถามที่ใช้ เช่น มองเห็นอะไรเกี่ยวกับอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ ปัญหาอะไรเกี่ยวกับอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ เราจะทำอะไรเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ ระดับไตร่ตรอง (Reflection Level) โดยจะเลือกใช้คำถาม เช่น ท่านรู้สึกอย่างไรกับการตายจากอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ ท่านรู้สึกอย่างไรที่เราจะทำการโครงการหรือกิจกรรมในการแก้ไขปัญหามาจากอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ ระดับตีความ (Interpretative Level) โดยจะเลือกใช้คำถาม ได้แก่ เราจะได้ประโยชน์อะไรในการมาร่วมกิจกรรมในครั้งนี้ ท่านคิดว่าปัญหามาจากอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์สำคัญอย่างไร ท่านคิดว่าปัญหาดังกล่าวมีผลกระทบอย่างไรต่อชุมชน ถ้าชุมชนไม่เข้ามาดูแล ผลจะเป็นอย่างไร ระดับการตัดสินใจ (Decisional Level) โดยจะเลือกใช้คำถาม เช่น ท่านจะต้องทำอย่างไรต่อเกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ ท่านจะร่วมกันทำกิจกรรมอะไรเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์

๒) วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop Method) ประกอบด้วย ขั้นตอนหลัก ๕ ขั้นตอน ได้แก่

(๑) การสร้างบริบท คำถามรวมศูนย์ เป็นการกล่าวนำเริ่มการประชุม อธิบายและเน้นย้ำคำถามรวมศูนย์เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ ขั้นตอนที่จะทำ ระบุงดึกการมีส่วนร่วม และเวลาที่ใช้ มีการเชื้อเชิญให้ร่วมแสดงพลังในการแก้ไขปัญหา

(๒) การระดมสมอง ให้สมาชิกเขียนแสดงความคิดของตนเองลงในแผ่นกระดาษบัตรความคิด ๒-๓ ความคิดเห็น จัดกลุ่มถกเถียงขนาดเล็ก ให้สมาชิกได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน

แล้วให้กลุ่มคัดเลือกความคิดที่สำคัญ ๕-๗ ข้อ นำบัตรความคิดจากทุกกลุ่ม ไปติดบนกระดาน ให้ทุกคนได้ศึกษาความคิดต่าง ๆ ที่ทุกกลุ่มย่อยได้ช่วยระดมความคิด ระดมสมอง

(๓) การจัดหมวดหมู่ สร้างความสัมพันธ์ใหม่ จัดความคิดที่คล้ายกัน ให้อยู่ในหมวดหมู่เดียวกัน

(๔) การตั้งชื่อ ดึงความเข้าใจ สื่อสารความเห็นพ้องร่วมกัน โดยถกไปที่ละหมวดหมู่ในที่ประชุมส่วนใหญ่ ว่ามีความคิดเห็นอย่างไร ที่ประชุมเห็นแสงสว่างทางปัญญาอะไรบ้าง แล้วให้ตั้งชื่อใหม่ใช้คำ ๓-๕ คำ

(๕) การไตร่ตรอง ยืนยันความมุ่งมั่นของกลุ่ม โดยอภิปรายความสำคัญของผลิตภัณฑ์ได้จากการกระทำกระบวนการกลุ่ม (แผน/โครงการที่ได้) ขอข้อเสนอแนะเพิ่มเติม และถกขั้นตอนที่จะทำต่อไปสั้นๆ ในขั้นตอนการดำเนินงานวิจัยโดยใช้วิธีการประชุมเชิงปฏิบัติการ (Workshop Method) ซึ่งผู้วิจัยจะนำวิธีการนี้มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ในการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการดังกล่าว เป็นการเน้นให้กลุ่มเป้าหมายเข้ามาร่วมกระบวนการนี้

๓) วิธีการวางแผนการปฏิบัติการ (Action Planning Method) มีขั้นตอนหลัก ๗ ขั้นตอน คือ

(๑) บริบท แนะนำเหตุการณ์ หรือ กิจกรรมที่จะร่วมกันวางแผน โดยมีการกล่าวเน้นย้ำข้อความสำคัญของกิจกรรมที่จะทำร่วมกันวางโครงสร้างขั้นตอนที่จะทำ โดยเชื้อเชิญ และกระตุ้นให้ร่วมกันคิดบอกลักษณะกิจกรรมที่จะทำ โดยมีประเด็นหัวข้อกิจกรรม ดังนี้

๑. จะทำอะไร: การป้องกันอุบัติเหตุจราจรในโรงเรียน

๒. จะทำเมื่อไหร่: มกราคม – ธันวาคม ๒๕๖๔

๓. จะทำที่ไหน: โรงเรียนเสนางคณิศร

๔. จะทำอย่างไร: มาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนเสนางคณิศร

เพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจร โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน และโครงการอบรมทักษะคิดการเอาชีวิตรอดภัยทางถนน

๕. จะทำโดยใคร: ผู้มีส่วนได้เสียในโรงเรียนและชุมชน

๖. งบประมาณจากไหน: กองทุนสุขภาพตำบล

(๒) วงจรแห่งชัยชนะ ให้นิยามความสำคัญของกิจกรรม ถ้าทำแล้วสำเร็จพวกเรารู้สึกอย่างไร ผู้คนในชุมชนพวกเขาจะเห็นอะไร จะได้ประโยชน์อย่างไรเมื่อทำกิจกรรมนี้ ผู้คนเขาจะว่าอย่างไร จะชื่นชมเราอย่างไร

(๓) สภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน วิเคราะห์สภาพปัญหาในปัจจุบัน จุดแข็ง จุดอ่อน ผลดี ผลเสีย ที่จะเป็ผลมาจากการดำเนินงานตามแผนงานกิจกรรม/โครงการ

(๔) ข้อผูกมัด ทำเป็นประกาศพันธะสัญญาหรือสัญญาใจ ขอให้กลุ่มทุ่มเทความสำเร็จของโครงการ จัดข้อมูลผูกมัดลงไปในกระดาษ และติดที่กระดาน เพื่อประกาศเจตนารมณ์ของกลุ่มในภาพรวม

(๕) ประชุมปฏิบัติการ ระบุปฏิบัติการที่ต้องทำ และแต่งตั้งคณะทำงาน เป็นการระบุนายละเอียดกิจกรรมย่อย หรืองาน (ขั้นตอน/กระบวนการ) ที่ต้องทำในแผนงาน/โครงการ คัดเลือกคณะทำงานกันเอง เพื่อเปิดโอกาสให้เลือกที่เหมาะสมหรือผู้ที่ต้องการอาสาสมัคร

(๖) ปฏิทินกิจกรรมและงานที่มอบหมาย เป็นการกำหนดภาพรวมของกิจกรรมทั้งหมด จะทำอะไร จะทำเมื่อไหร่ จะทำที่ไหน จะทำทำไม จะทำอย่างไร ตัวชี้วัดความสำเร็จ วิธีการตรวจสอบงบประมาณเท่าไร งบประมาณจากไหน ใครเป็นคนรับผิดชอบ และกุญแจความสำเร็จ คืออะไร (อะไรเป็นตัวบอกว่าทำกิจกรรมขั้นตอนนั้นสำเร็จ)

(๗) การไต่ตรอง ทำการสนทนาอย่างมีส่วนร่วมเพื่อร่วมกันตรวจสอบ และ ถกประเด็นในขั้นตอนต่อไปสั้น ๆ เพื่อปิดการวางแผนปฏิบัติการของชุมชน

๒. ขั้นตอนการวิจัย (Action) ปฏิบัติตามแผนที่กำหนดไว้ โดยนำมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนเสนางคณิศร ไปดำเนินการในโรงเรียนและชุมชน

๓. ขั้นตอนการสังเกต (Observation)

๓.๑. ประเมินผลตามแผนปฏิบัติการ (Action Plan) โดยประเมินผลกิจกรรมที่ ๑-๕ ในประเด็น จำนวนผู้เข้าร่วมประชุม บรรยากาศการประชุม ความสนใจของผู้เข้าร่วมประชุม การแสดงความคิดเห็น การร่วมอภิปรายในขณะเข้าร่วมประชุม การร่วมวิเคราะห์ปัญหา การสรุปประเด็นสำคัญ การเสนอตัวรับผิดชอบของผู้เข้าร่วมประชุม ทั้งในกลุ่มย่อยและในกลุ่มใหญ่ภาพรวม

๓.๒. วัดผลหลังดำเนินกิจกรรม (Post Test) โดยวัดระดับความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร และ ปัจจัยหรือพฤติกรรมที่มีผลในการขับขี่

๔. ขั้นตอนสะท้อนผลการปฏิบัติงาน (Reflection) จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยนำข้อมูลที่รวบรวมไว้ ตั้งแต่ขั้นการวางแผน (Planning) ขั้นการปฏิบัติการ (Action) ขั้นสังเกต (Observation) มาวิเคราะห์และพิจารณาร่วมกัน เพื่อสรุปผลการดำเนินงาน เปรียบเทียบผลงาน ก่อน-หลังการดำเนินงาน ถอดบทเรียน หาปัจจัยแห่งความสำเร็จหรือความล้มเหลว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามการวิจัย แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม และแนวทางสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี ทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

๑. แบบสอบถามการวิจัย ประกอบด้วย ๓ ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ ๑ คุณลักษณะทางประชากร เป็นข้อคำถามลักษณะทางประชากร จำนวน ๙ ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับชั้นเรียน การเดินทางมาโรงเรียน ประเภทของยานพาหนะที่ใช้เดินทาง สวมหมวกนิรภัยเมื่อขับขี่รถจักรยานยนต์ ใบอนุญาตขับขี่ที่มี ประสบการณ์ในการขับขี่ การเคยประสบอุบัติเหตุทางถนน

ส่วนที่ ๒ ความรู้ด้านกฎหมายจราจร จำนวน ๑๐ ข้อ เป็นลักษณะให้เลือกตอบข้อคำถามที่คิดว่าถูกต้อง ซึ่งการให้คะแนนคำตอบที่ตอบถูก จะได้ ๑ คะแนน ตอบผิดจะได้ ๐ คะแนน คะแนนความรู้เป็นคะแนนรวมมีค่าต่ำสุดเท่ากับ ๐ คะแนนและมีค่าสูงสุด ๒๐ คะแนน ผู้วิจัยได้กำหนดระดับความรู้ของกลุ่มประชากรโดย

กำหนดเกณฑ์ในการแปลความหมายของคะแนนเป็น ๓ ระดับ โดยพิจารณาใช้เกณฑ์ของ Bloom (๑๙๘๖) กำหนดให้

คะแนนร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป มากกว่าหรือเท่ากับ ๑๖ คะแนน มีความรู้ระดับดี

คะแนนร้อยละ ๖๐ - ๗๙ หรือเท่ากับ ๑๒-๑๕ คะแนน มีความรู้ระดับปานกลาง

คะแนนน้อยกว่าร้อยละ ๖๐ น้อยกว่าหรือเท่ากับ ๑๑ คะแนน มีความรู้ระดับน้อย

ส่วนที่ ๓ พฤติกรรมเสี่ยงในการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักเรียน จำนวน ๒๕ ข้อ เป็นลักษณะให้เลือกตอบข้อความที่ตรงกับการปฏิบัติของผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด โดยกำหนดระดับความถี่ของพฤติกรรมไว้ ๖ ระดับ คือ

ระดับ ๐ คือ ไม่เคยเกิดขึ้นเลย

ระดับ ๑ คือ น้อยมาก หมายถึง เกิดพฤติกรรมดังกล่าวขึ้นในช่วง ๓ ปี

ระดับ ๒ คือ ไม่ค่อยเกิด หมายถึง เกิดพฤติกรรมดังกล่าวขึ้นในช่วง ๑ ปี

ระดับ ๓ คือ บางครั้ง หมายถึง เกิดพฤติกรรมดังกล่าวขึ้นทุกเดือน

ระดับ ๔ คือ บ่อยครั้ง หมายถึง เกิดพฤติกรรมดังกล่าวขึ้นทุกสัปดาห์

ระดับ ๕ คือ เป็นประจำ หมายถึง เกิดพฤติกรรมดังกล่าวขึ้นทุกวัน

การแปลผลความหมายระดับการเกิดพฤติกรรมหรือปัจจัยความเสี่ยงในการขับขี่ที่เกิดจากมนุษย์ ใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานในการแบ่งระดับ โดยใช้หลักการแจกแจงแบบปกติเป็นเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสต์ (Best, ๑๙๙๕:๑๙ อ้างถึงใน สุมัทนา กลางคาร และวรพจน์ พรหมสัตยพรต, ๒๕๕๓)

$$\text{พิสัยของช่วงคะแนน} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} = \frac{๕-๐}{๔} = ๑.๒๕$$

จากหลักเกณฑ์ดังกล่าวผู้วิจัยนำมาแบ่งระดับการเกิดพฤติกรรมหรือปัจจัยความเสี่ยงเป็น ๔ ระดับ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย ๓.๗๖ - ๕.๐๐ หมายถึง การเกิดพฤติกรรมหรือปัจจัยความเสี่ยงระดับมาก

ค่าเฉลี่ย ๒.๕๑ - ๓.๗๕ หมายถึง การเกิดพฤติกรรมหรือปัจจัยความเสี่ยงระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย ๑.๒๖ - ๒.๕๐ หมายถึง การเกิดพฤติกรรมหรือปัจจัยความเสี่ยงระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย ๐.๐๐ - ๑.๒๕ หมายถึง การเกิดพฤติกรรมหรือปัจจัยความเสี่ยงระดับน้อยที่สุด

โดยเครื่องมือได้รับการประเมินความตรงจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน ๓ ท่าน และนำไปทดลองใช้ในพื้นที่โรงเรียนพนาศึกษา จำนวน ๓๐ คน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ ๐.๗๘

๒. แบบสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่ใช้ทุกขั้นตอนของการดำเนินการวิจัย เพื่อประเมินผลในการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอน โดยการสังเกตคำพูด (Verbal expression) และ พฤติกรรมของผู้ร่วมวิจัยที่แสดงออกมาให้เห็นถึงการสะท้อนความคิดและความต้องการในการแก้ไขปัญหา การวางแผนและเลือกแนวทางแก้ไขปัญหา การปฏิบัติตัวตามการแก้ไขปัญหาและการประเมินผลการดำเนินการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน พร้อมทั้งจดบันทึกการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งการบันทึกภาพการร่วมกิจกรรมต่างๆ ทุกขั้นตอนของการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. เก็บข้อมูลในขั้นตอนวางแผน เพื่อนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์วาง โดยจัดทำหนังสือประสานงานจากสำนักงานสาธารณสุขอำเภอเสนางคณิคคม ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนเสนางคณิคคม อำเภอเสนางคณิคคม จังหวัดอำนาจเจริญ เพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นพื้นที่ทำการศึกษาวิจัย รับทราบรายละเอียดขั้นตอนการศึกษาวิจัย พร้อมทั้งจัดประชุมชี้แจงรายละเอียดและแนวทางการดำเนินการโครงการวิจัยแก่ผู้ร่วมวิจัย ศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์สภาพการณ์ปัจจุบัน

๒. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัย ด้วยการสนทนากลุ่ม, การสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในพื้นที่โรงเรียนและชุมชน

๓. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยผู้ช่วยนักวิจัย ด้วยแบบสัมภาษณ์ข้อมูลจากผู้เกี่ยวข้อง เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลครบถ้วนแล้ว ผู้ศึกษาทำการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง และบันทึกรหัสตามคู่มือการลงรหัสที่สร้างขึ้นเพื่อความสะดวกในการบันทึกข้อมูลในคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การจัดการข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดการข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้

๑. ตรวจสอบความเรียบร้อยและความสมบูรณ์ของข้อมูลในเครื่องมือการวิจัย ที่รวบรวมมาจนครบทุกฉบับ

๒. ลงรหัสข้อมูลในแบบสอบถาม ตามคู่มือการแปลงรหัสคำตอบลงในแบบสัมภาษณ์

๓. ลงรหัสค่าคะแนนในแบบสัมภาษณ์ ของกลุ่มเป้าหมาย ตามคู่มือการแปลงรหัสของคำตอบให้เป็นค่าคะแนน เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

๔. นำแบบบันทึกการสนทนากลุ่ม และแบบสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม ที่ผ่านการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้ว นำมาประมาณการเป็นค่าคะแนน

๕. นำแบบสอบถามที่ผ่านการแปลงค่าคะแนนและการลงรหัสเรียบร้อยแล้ว ทำการบันทึกข้อมูลลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแปลผล และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล ตามวิธีการและลักษณะของข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้จากการบันทึกการประชุมถ่ายทอดแนวทางการดำเนินงาน การบันทึกการติดตามการดำเนินงาน การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การสังเกต การสนทนากลุ่ม นำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จัดหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา

๒. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สำหรับวิเคราะห์คุณลักษณะทางประชากร ความรู้ด้านกฎหมายจราจร และพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักเรียน และใช้สถิติเชิงอนุมาน ด้วย Paired Sample T test สำหรับเปรียบเทียบความรู้และพฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ก่อนและหลังการทดลอง

สรุปผลการวิจัย

๑. มาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้มีส่วนร่วมมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยส่วนใหญ่มีอายุ ๕๐-๕๙ ปี ร้อยละ ๓๓.๓ ระดับการศึกษามัธยมศึกษา ร้อยละ ๕๐.๐ ประกอบอาชีพรับราชการ ร้อยละ ๔๑.๗ มีรายได้ระหว่าง ๑๕,๐๐๑-๒๐,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๔๑.๗ โดยบทบาทในชุมชน เป็นผู้ปกครองและผู้นำนักเรียน ร้อยละ ๒๕.๐ เท่ากัน ผลการศึกษาสภาพบริบทของพื้นที่ เกี่ยวกับปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจราจรในชุมชน ทั้งปัจจัยด้านบุคคล ที่ได้แก่นักเรียนไม่ผ่านการฝึกอบรมความรู้ และทักษะการขับขี่ปลอดภัย ด้านยานพาหนะ รถถูกดัดแปลงจากสภาพเดิมจนทำให้มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุ และรถที่ใช้งานทั้งที่มีสภาพชำรุด และด้านสิ่งแวดล้อม ในชุมชนมีจุดเสี่ยงที่ยังไม่ได้รับการแก้ไข และทัศนวิสัยในช่วงฤดูฝน ทั้งนี้ชุมชนมีความต้องการกำหนดมาตรการในการลดความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจราจรจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักเรียน โดยมีโรงเรียน สถานีดำรวจ และองค์การบริหารส่วนตำบล ที่พร้อมจะให้การสนับสนุนการดำเนินงาน ผลจากการวิเคราะห์นำไปสู่การกำหนดมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ภายใต้แนวคิด “มองอันตรายให้ออก บอกความเสี่ยงให้ได้ แก้ไขความเสี่ยงให้เป็น” ดังนี้

มาตรการที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ปัญหาการตายในกลุ่มเด็กและเยาวชน ร่วมกันระหว่างศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนอำเภอ และคณะทำงานระดับตำบล

มาตรการที่ ๒ การพัฒนาองค์การ โดยการขับเคลื่อนกลไกการทำงานระดับตำบล ร่วมกับศูนย์อำนวยการความปลอดภัยทางถนนอำเภอ

มาตรการที่ ๓ การกำกับดูแลจุดเสี่ยงที่ไม่ปลอดภัย โดยมีการนำเสนอข้อมูลสถานการณ์ ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา และออกแบบกิจกรรมการแก้ไขปัญหาพร้อมกัน

มาตรการที่ ๔ จัดการเงื่อนไขที่ไม่ปลอดภัย ประกอบด้วย ๑) กำหนดให้นักเรียนที่ขับขี่รถจักรยานยนต์สวมหมวกนิรภัยทุกคน ทุกครั้ง ๒) การกำหนดบทลงโทษกรณีทำผิดกฎจราจรโดยร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับเจ้าหน้าที่ตำรวจ ๓) การกำหนดให้ผู้มีใบอนุญาตขับขี่เท่านั้นที่ขี่จักรยานยนต์มาโรงเรียนได้ ๔) การกำหนดอายุผู้ขับขี่จักรยานยนต์มาโรงเรียนต้องมีอายุ ๑๕ ปี ขึ้นไป และ ๕) ติดป้ายจราจรตามจุดเสี่ยงต่าง ๆ แทนป้ายเดิมที่ชำรุด

มาตรการที่ ๕ จัดการการกระทำที่ไม่ปลอดภัย ได้แก่ ๑) ประกาศประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าวหมู่บ้าน เพื่อสร้างความตระหนักต่อพฤติกรรมขับขี่ปลอดภัย ๒) รมรณรงค์ให้ความรู้เรื่องความปลอดภัยทางถนนอย่างต่อเนื่อง และเน้นย้ำเตือนบ่อยๆ ๓) ฝึกอบรมให้ความรู้ ทักษะชีวิต การฝึกหัดนักขับขี่ปลอดภัยที่มีคุณภาพแก่นักเรียน ปรับทัศนคติ และการประเมินความเสี่ยงในการใช้รถใช้ถนน

มาตรการที่ ๖ สรุปผลและประเมินผล โดยมีการประชุมสรุปผลทุกวันที่ ๕ ของเดือน

๒. ผลของมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน

๑. **คุณลักษณะทางประชากรของนักเรียน โรงเรียนเสนางคณิกม** ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนชาย ร้อยละ ๖๓.๕ มีอายุ ๑๖-๑๘ ปี ร้อยละ ๕๒.๒ กำลังเรียนอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ร้อยละ ๕๒.๒ ขับรถจักรยานยนต์มาโรงเรียนด้วยตนเอง ร้อยละ ๗๓.๐ โดยมีประสบการณ์ขับขี่มาแล้ว ๒-๕ ปี ร้อยละ ๕๑.๓ เคยประสบอุบัติเหตุจากการขับขี่ ร้อยละ ๑๒.๒

๒. **ความรู้ด้านกฎหมายจราจร** ภายการทดลอง ใช้มาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นในระดับมากทุกคน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากก่อนการทดลองที่ ส่วนใหญ่นักเรียนที่ขับขี่รถจักรยานยนต์มาโรงเรียน โรงเรียนเสนางคณิกม มีความรู้ด้านกฎหมายจราจร ในระดับปานกลางร้อยละ ๒๐. และระดับน้อยร้อยละ ๗

๓. พฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักเรียน

๓.๑ **พฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักเรียน** ภายหลังการทดลอง นักเรียนร้อยละ ๗๗.๔ มีการสวมหมวกนิรภัยทุกครั้งเมื่อขับขี่รถจักรยานยนต์ ซึ่งเพิ่มจากก่อนการทดลองที่มีนักเรียนสวมหมวกนิรภัยทุกครั้งเมื่อขับขี่รถจักรยานยนต์ ร้อยละ ๓๓.๙ ส่วนการมีใบอนุญาตขับขี่พบว่า ก่อนทดลองมีนักเรียนที่มีใบอนุญาตขับขี่เพียง ร้อยละ ๑๕.๗ ภายหลังการทดลองตามมาตรการทำให้นักเรียนมีใบอนุญาตขับขี่ทุกคน

๓.๒ **พฤติกรรมเสี่ยงในการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักเรียน** ภายหลังดำเนินการ ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงในการขับขี่ระดับน้อยที่สุด ร้อยละ ๘๙.๖ ซึ่งดีขึ้นกว่าก่อนทดลองที่ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงในการขับขี่ระดับปานกลาง ร้อยละ ๖๔.๓ โดยเมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ใช้มาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน นักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยความรู้ด้านกฎหมายจราจรเพิ่มขึ้นจากก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p\text{-value} < .001$ เช่นเดียวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการขับขี่รถจักรยานยนต์ พบว่า หลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยลดลงจากก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p\text{-value} < .001$

สรุปและอภิปรายผล

๑. **มาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจร** โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ภายได้แนวคิด “มองอันตรายให้ออก บอกความเสี่ยงให้ได้ แก้ไขความเสี่ยงให้เป็น” ทั้งนี้ มาตรการดังกล่าวเป็นผลจากการวิเคราะห์สถานการณ์การเกิดอุบัติเหตุจราจร พบว่า นักเรียนเคยประสบอุบัติเหตุจราจร ร้อยละ ๑๒.๒ ซึ่งน้อยกว่าการศึกษาของ วชิระ สุริยวงศ์ (๒๕๖๑) ที่พบว่าวัยรุ่นเคยประสบอุบัติเหตุการสะสมคนละครั้งในการเกิดอุบัติเหตุจราจร เท่ากับร้อยละ ๒๒.๕ และการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุจราจร ได้แก่ ด้านบุคคล ด้านยานพาหนะ และด้านสิ่งแวดล้อม

โดยด้านบุคคล สอดคล้องกับชวัลลักษณ์ รัตนสิงหา และคณะ (๒๕๕๙) ศึกษาเพื่อสร้างแนวทางป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายอำเภออย่างสี่สุราช จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุจราจรอำเภออย่างสี่สุราช มาจากพฤติกรรมการใช้รถ การไม่สวมหมวกนิรภัย ใช้สุราและของ

มีนเมาในขณะที่ขับรถ ใช้ความเร็วสูงเกิดกฎหมายกำหนด การศึกษาของรัตวัลย์ ศิริเลี้ยง (๒๕๖๐) ศึกษาการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุจากรองของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ในจังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า การไม่ตระหนักถึงอันตรายที่เกิดจากอุบัติเหตุจากรอง พฤติกรรมการขับขี่ที่ไม่ปลอดภัยมีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุจากการขับขี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ การศึกษาของวชิระ สุริยวงศ์ (๒๕๖๑) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ต่อการเกิดอุบัติเหตุจากรองของวัยรุ่นโรงเรียนแห่งหนึ่ง เขตอำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่ ได้แก่ พฤติกรรมการปฏิบัติตามกฎจราจร ความรู้เกี่ยวกับกฎจราจร ความเร็วเฉลี่ยในการขับขี่ในเขตชุมชน และการต่อ พ.ร.บ.รถจักรยานยนต์ การศึกษาของวรรณภา อิมจิตต์ และคณะ (๒๕๖๒) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเบญจม-ราชรังสฤษฎ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าปัจจัยด้านการรับรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ที่พบว่า นักเรียนอยู่ในวัยศึกษาคะนอง ทำให้มีการรับรู้และพฤติกรรมเสี่ยงในการใช้รถจักรยานยนต์ที่ไม่เหมาะสม การศึกษาของกมลวรรณ คุ่มวงษ์ และคณะ (๒๕๖๒) ศึกษาปัจจัยทำนายพฤติกรรมความปลอดภัยในการขับขี่จักรยานยนต์ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การรับรู้ประโยชน์ของการขับขี่จักรยานยนต์ปลอดภัย เป็นปัจจัยร่วมทำนายพฤติกรรมความปลอดภัยในการขับขี่จักรยานยนต์ได้ และการศึกษาของ กุลธิดา ทำทราย และคณะ (๒๕๖๔) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดตาก พบว่า ความรู้และทัศนคติการขับขี่ปลอดภัยมีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุจากรอง

ด้านสภาพแวดล้อม สอดคล้องกับชวัลลักษณ์ รัตนสิงหา และคณะ (๒๕๕๙) ศึกษาเพื่อสร้างแนวทางป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากรองโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายอำเภออย่างสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม พบว่า ปัญหาการเกิดอุบัติเหตุจากรองอำเภออย่างสีสุราช มาจากปัญหาความเสี่ยงของถนนที่มีการชำรุด จุดเสี่ยงต้องระวังพิเศษ เช่น โรงเรียน ตลาดนัด การศึกษาของ รัตวัลย์ ศิริเลี้ยง (๒๕๖๐) ศึกษาการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุจากรองของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ในจังหวัดเลย ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่ไม่ปลอดภัยของผู้ขับขี่มีความสัมพันธ์กับการเกิดอุบัติเหตุจากการขับขี่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และการศึกษาของกุลธิดา ทำทราย และคณะ (๒๕๖๔) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดตาก พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ในกลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ส่วนหนึ่งเกิดจากสภาพถนน ได้แก่ มีน้ำขัง ถนนค้ำแคบ การมองเห็นเกิดจากสภาพไฟประจำทาง หมอก และจำนวนรถบรรทุกสัญจรบนถนน

ซึ่งจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว มีการศึกษาที่มีข้อเสนอเกี่ยวกับมาตรการความปลอดภัยในการขับขี่ที่สอดคล้องกับการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ การศึกษาของ กมลวรรณ คุ่มวงษ์ และคณะ (๒๕๖๒) ที่เสนอให้เสริมสร้างการรับรู้ประโยชน์ของการขับขี่จักรยานยนต์ปลอดภัย สร้างกลุ่มพลังเพื่อนดี และให้ความรู้ความเข้าใจกับครอบครัวให้ร่วมกระตุ้นเตือนนักเรียนชายมีพฤติกรรมขับขี่จักรยานยนต์ปลอดภัย ส่วนการศึกษาของศุภกร มีลาภ, นพดล กรประเสริฐ (๒๕๖๔) เสนอมาตรการจัดการและปรับปรุงแก้ไขความปลอดภัยทางถนนในเขตหน้าโรงเรียน

ทั้งนี้มาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ภายใต้แนวคิด “มองอันตรายให้ออก บอกความเสี่ยงให้ได้ แก้ไขความเสี่ยงให้เป็น” ประกอบด้วย ๖ มาตรการคือ

มาตรการที่ ๑ วิเคราะห์ข้อมูลสถานการณ์ปัญหา

มาตรการที่ ๒ การพัฒนาองค์การในการขับเคลื่อนกลไก

มาตรการที่ ๓ การกำกับดูแลจุดเสี่ยงที่ไม่ปลอดภัย และออกแบบกิจกรรมการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน

มาตรการที่ ๔ จัดการเงื่อนไขที่ไม่ปลอดภัย ประกอบด้วย ๑) เข้มงวดการสวมหมวกนิรภัย ๒) การกำหนดบทลงโทษกรณีทำผิดกฎจราจร ๓) การกำหนดให้ผู้มีใบอนุญาตขับขี่ที่เท่านั้นที่จักรยานยนต์มาโรงเรียน ได้ ๔) การกำหนดอายุผู้ขับขี่จักรยานยนต์ และ ๕) ตัดป้ายจราจรตามจุดเสี่ยงต่าง ๆ

มาตรการที่ ๕ จัดการการกระทำที่ไม่ปลอดภัย ได้แก่ การประชาสัมพันธ์ทางหอกระจายข่าว หมู่บ้าน ธรนรงค์ให้ความรู้เรื่องความปลอดภัยทางถนนอย่างต่อเนื่อง และฝึกอบรมให้ความรู้ ทักษะชีวิต การฝึกหัด นักขับขี่ปลอดภัยที่มีคุณภาพแก่นักเรียน และการประเมินความเสี่ยงในการใช้รถใช้ถนน

มาตรการที่ ๖ สรุปผลและประเมินผล โดยมีการประชุมสรุปผลทุกวันที่ ๕ ของเดือน

ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุรางค์ศรี ศีตมโนชญ์ และคณะ (๒๕๕๗) ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการแก้ไขปัญหาการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรอย่างมีส่วนร่วมโดยอาศัยทรัพยากรและศักยภาพในพื้นที่ วงรอบที่ ๓ จังหวัดภูเก็ต มาตรการประกอบด้วย การใช้ข้อมูลในการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุจราจร สร้างทีมพี่เลี้ยง เครือข่าย สืบรวจจุดเสี่ยง ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ประชุมร่วมกันเพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหา อุบัติเหตุจราจร ติดตามและประเมินผล เพิ่มความเข้มงวดของการบังคับใช้กฎหมาย สร้างแหล่งเรียนรู้ด้านป้องกัน อุบัติเหตุจราจร สร้างกระแสและความตระหนักของการป้องกันอุบัติเหตุจราจรโดยสื่อท้องถิ่น ใช้ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลความคิดเห็นชุมชนและเยาวชน มาสร้างความมีส่วนร่วมและกระตุ้นชุมชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียร่วม วางเป้าหมายและแนวทางการแก้ไขปัญหา และการศึกษาของ ชวัลลักษณ์ รัตนสิงหา และคณะ (๒๕๕๙) ศึกษา เพื่อสร้างแนวทางป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายอำเภออย่างสีสุราช จังหวัด มหาสารคาม เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) โดยการมีส่วนร่วม ผลการศึกษาพบว่า การแก้ไข ปัญหาโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย ๑) โครงการเตรียมความพร้อมรับมืออุบัติเหตุหมู่และสาธาดรณภัย กิจกรรมการทำสัญญาณจราจรในพื้นที่จุดเสี่ยง ๒) กิจกรรมจัดระบบการจอดรถและการใช้ทางเดินรถ ๓) กิจกรรมแก้ไขการปัญหาอุบัติเหตุจราจรในโรงเรียน และการประเมินผลการดำเนินกิจกรรมป้องกันการเกิด อุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายอำเภออย่างสีสุราช

๒. พฤติกรรมการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักเรียน ภายหลังจากทดลอง นักเรียนร้อยละ ๗๗.๔ มีการสวมหมวกนิรภัยทุกครั้งเมื่อขับขี่รถจักรยานยนต์ ซึ่งหลังการทดลองการสวมหมวกนิรภัยสูงกว่าการศึกษาของ พิภพ จิตรนาทรัพย์ และ นवलละออ วิวัฒน์วรพันธ์ (๒๕๖๓) ที่พบว่า วัยรุ่นไม่สวมหมวกนิรภัยทุกครั้งเมื่อขี่ จักรยานยนต์ร้อยละ ๖๒ แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับก่อนการทดลอง พบว่า มีค่าใกล้เคียงกับการศึกษาครั้งนี้ ที่พบว่า นักเรียนไม่ได้สวมหมวกนิรภัยทุกครั้งเมื่อขับขี่รถจักรยานยนต์ ร้อยละ ๖๖.๑ ส่วนภายหลังจากใช้ มาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ทำให้มีการสวม หมวกนิรภัยเพิ่มขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ขจรศักดิ์ จันทร์พานิชย์ และคณะ (๒๕๕๘) ได้พัฒนารูปแบบการ ส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยในเด็กที่ซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ โดยผ่านชั้นการศึกษาสภาพปัญหา สร้างรูปแบบ

ทดลองใช้ และประเมินผล พบว่า พฤติกรรมการสวมหมวกนิรภัยในเด็กเพิ่มขึ้นจากไม่มีการสวมเลยเป็นร้อยละ ๖๒.๖๓ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ และในกลุ่มเด็กมีคะแนนความรู้เรื่องป้องกันอุบัติเหตุทางถนนและการสวมหมวกนิรภัยและแรงจูงใจในการสวมหมวกนิรภัยเพิ่มสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($p < 0.05$) และมีพฤติกรรมดื่มแอลกอฮอล์ระดับน้อย ซึ่งการศึกษาของอภิชัย แผลงศร (๒๐๑๖) ที่ศึกษาปัจจัยที่จะช่วยในการวางแผนป้องกันอุบัติเหตุได้ ในนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น (โรงเรียนนครักษ์) เกี่ยวกับการดื่มแอลกอฮอล์พบว่า มีนักเรียนเคยดื่มแอลกอฮอล์ร้อยละ ๓๔.๑ แต่การศึกษาของ พิภพ จิตรนำทรัพย์ และ นวลละออ วิวัฒน์วรพันธ์ (๒๕๖๓) ที่ศึกษาความชุกของพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นในเขตพื้นที่ อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา พบวัยรุ่นนั่งรถหรือขี่รถจักรยานยนต์หลังจากดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ร้อยละ ๕๘.๒๐ ซึ่งสูงกว่าการศึกษาครั้งนี้

๓. พฤติกรรมเสี่ยงในการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักเรียน ภายหลังจากดำเนินการ ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงในการขับขี่ระดับน้อยที่สุด ร้อยละ ๘๙.๖ ซึ่งดีขึ้นกว่าก่อนทดลองที่ส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเสี่ยงในการขับขี่ระดับปานกลาง ร้อยละ ๖๔.๓ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ นิธิพงศ์ ศรีเบญจมาศ และคณะ (๒๕๖๔) ศึกษาพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุและปัจจัยทำนายพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนพุทธชินราชพิทยาลำปาง อำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่า พฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ ๗๘)

โดยเมื่อเปรียบเทียบระหว่างก่อนและหลังการทดลองใช้มาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน นักเรียนที่มีค่าเฉลี่ยความรู้ด้านกฎหมายจราจรเพิ่มขึ้นจากก่อนทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p\text{-value} < 0.001$ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ขจรศักดิ์ จันทร์พาณิชย์ และคณะ (๒๕๕๘) ได้พัฒนารูปแบบการส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยในเด็กที่ซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์ โดยผ่านชั้นการศึกษาสภาพปัญหา สร้างรูปแบบ ทดลองใช้ และประเมินผล พบว่า กลุ่มเด็กมีคะแนนความรู้เรื่องป้องกันอุบัติเหตุทางถนนเพิ่มสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ($p < 0.05$) และการศึกษาของ ตติยา ฉิมชัยภูมิ, จุฬารัตน์ ไสตะ (๒๕๕๙) ศึกษาประสิทธิผลของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถแห่งตนร่วมกับแผนที่จุดเสี่ยง อีয়ারิสต์โตะ เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจราจรจากรถจักรยานยนต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระธาตุหนองสามหมื่น ตำบลบ้านแก้ง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมสุขศึกษา ประกอบด้วย การบรรยายประกอบสื่อ การนำเสนอด้วยสื่อวีดิทัศน์ แจกคู่มือการขับขี่รถจักรยานยนต์อย่างปลอดภัย และคู่มือแผนที่จุดเสี่ยง การสาธิตและการฝึกปฏิบัติการขับขี่รถจักรยานยนต์อย่างปลอดภัย และการอภิปรายกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผลที่ได้รับ ภายหลังจากทดลอง กลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยคะแนนความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการศึกษาของ สมบูรณ์ แนวมั่น (๒๕๖๓) พัฒนารูปแบบการดำเนินงานป้องกันอุบัติเหตุทางถนนในเขตตำบลโคกหล่าม ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแก้ไขปัญหาคืออุบัติเหตุทางถนนในเขตตำบลโคกหล่าม ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการดำเนินงานป้องกันอุบัติเหตุทางถนนเพื่อคนตำบลโคกหล่าม “KHOK-LAM Model” โดยความร่วมมือร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการปัญหาและโครงสร้างการจราจรในชุมชน ทำให้นักเรียนมีความรู้เรื่องวินัยจราจรเพิ่มขึ้นร้อยละ ๘๐

เช่นเดียวกับพฤติกรรมเสี่ยงในการขับขี่รถจักรยานยนต์ พบว่า หลังการทดลอง มีค่าเฉลี่ยลดลงจากก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ $p\text{-value} < 0.001$ และการศึกษาของ ตติยา ฉิมชัยภูมิ, จุฬารัตน์ ไสตะ (๒๕๕๙) ศึกษาประสิทธิผลของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถแห่งตนร่วมกับแผนที่จุดเสี่ยง อีয়ারิสต์โตะ เพื่อ

การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรรมการป้องกันอุบัติเหตุจราจรจากรถจักรยานยนต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนพระธาตุหนองสามหมื่น ตำบลบ้านแก้ง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ โดยกลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมสุขศึกษา ประกอบด้วย การบรรยายประกอบสื่อ การนำเสนอด้วยสื่อวีดิทัศน์ แจกคู่มือการขับขี่รถจักรยานยนต์อย่างปลอดภัย และคู่มือแผนที่จุดเสี่ยง การสาธิตและการฝึกปฏิบัติการขับขี่รถจักรยานยนต์อย่างปลอดภัย และการอภิปรายกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผลที่ได้รับ ภายหลังการทดลอง กลุ่มทดลองมีการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจรจากรถจักรยานยนต์สูงกว่ากลุ่มเปรียบเทียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

๑. ควรนำมาตรการความปลอดภัยในโรงเรียนเพื่อป้องกันอุบัติเหตุจราจรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ภายใต้แนวคิด “มองอันตรายให้ออก บอกความเสี่ยงให้ได้ แก้ไขความเสี่ยงให้เป็น” ไปขยายผลในพื้นที่อื่นต่อไป

๒. ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมทั้งหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ หน่วยงานสาธารณสุข สถานีตำรวจองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมกับคณะกรรมการชุมชน โรงเรียนและแกนนำนักเรียนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรศึกษาเชิงคุณภาพในกลุ่มนักเรียนที่ยังมีปัญหาประสบอุบัติเหตุจราจร เพื่อทราบปัจจัยเชิงสาเหตุในการวิเคราะห์กลุ่มที่มีความซับซ้อนในการแก้ไข

๒. ควรศึกษาเฉพาะกลุ่มนักเรียนที่ขับรถไปโรงเรียนด้วยตนเอง เพื่อให้ผลการศึกษาสอดคล้องกับกลุ่มที่มีปัญหาเฉพาะนำไปสู่การแก้ไขอย่างเหมาะสมต่อไป

กิตติกรรมประกาศ ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการโรงเรียนเสนางคนิคม ผู้นำชุมชนทุกแห่ง เทศบาลตำบลเสนางคนิคม องค์การบริหารส่วนตำบลสิริเสนางค์ สถานีตำรวจภูธรเสนางคนิคม สำนักงานสาธารณสุขอำเภอเสนางคนิคม ร้านซ่อมจักรยานยนต์ ผู้ปกครองและนักเรียน ที่ให้ความอนุเคราะห์สถานที่ทำการศึกษาวิจัย การอำนวยความสะดวกและความร่วมมือในการศึกษาวิจัยจนสำเร็จได้ด้วยดี ขอขอบคุณ อาจารย์ ดร.ประเสริฐ ประสมรักษ์ อาจารย์ประจำหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล วิทยาเขตอำนาจเจริญ ที่ให้คำปรึกษาตลอดการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ และขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี และขอขอบคุณค่าและประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการทำวิจัยนี้แก่ทุกท่าน ที่อยู่เบื้องหลังความสำเร็จของผู้วิจัยในครั้งนี้

บรรณานุกรม

กมลวรรณ คุ่มวงษ์, นิสากร กรุงไกรเพชร, สุวรรณ จันทร์ประเสริฐ. ปัจจัยทำนายพฤติกรรมความปลอดภัยในการขับขี่จักรยานยนต์ของนักเรียนชายระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา ๒๕๖๒; ๒๗(๔): ๔๒-๕๒.

กุลธิดา ท่าทราย, พิรัชฎา มุสิกะพงศ์, ฤทธิรงค์ พันธุ์ดี. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุจากการขับขี่รถจักรยานยนต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารความปลอดภัยและสุขภาพ ๒๕๖๔; ๑๔(๑): ๕๐-๖๖.

กองโรคไม่ติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข. หยุดเด็กและเยาวชนไทยตายจากอุบัติเหตุทางถนน. นนทบุรี: กองโรคไม่ติดต่อ กระทรวงสาธารณสุข, ๒๕๖๓.

ขจรศักดิ์ จันทร์พานิชย์, พรสุข หุ่นรินทร์, พงษ์ชมพู โจนส์. ประสิทธิภาพของการประยุกต์การตลาดเชิงสังคมในการส่งเสริมการสวมหมวกนิรภัยในเด็กที่ซ้อนท้ายรถจักรยานยนต์. วารสารวิชาการสาธารณสุข ๒๕๕๘; ๒๔(๔): ๖๓๖-๔๗.

ชวัลลักษณ์ รัตนสิงหา, สุทธิพันธ์ เสนารินทร์, กรรณพร บัวลิวัน. การสร้างแนวทางป้องกันการเกิดอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ โดยมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายอำเภออย่างสีสุราช จังหวัดมหาสารคาม. วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม ๒๕๕๙; ๑๓(๒): ๑๗-๒๓.

ดาริกา บิลโสภา, จินตนา สรายุทธพิทักษ์. ผลของโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพตามทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผลและการกำกับตนเองเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยในการเดินทางของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา ๒๐๑๔; ๙(๒): ๖๖๘-๖๘๒.

ตติยา ฉิมชัยภูมิ, จุฬารัตน์ โสตะ. ประสิทธิภาพของการประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสามารถแห่งตนร่วมกับแผนที่จุดเสี่ยง ฮิยาริฮัตโตะ เพื่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมป้องกันการอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระธาตุหนองสามหมื่น ตำบลบ้านแก้ง อำเภอภูเขียว จังหวัดชัยภูมิ. วารสารวิชาการ สคร. ๙ ๒๕๕๙; ๒๒(๓): ๓๓-๔๔.

นิตย์ ทศนิยม, สมพันธ์ ทศนิยม. การสร้างเสริมสุขภาพ: การสร้างพลังอำนาจ. ขอนแก่น: คลังนาวิวิทยา, ๒๕๕๕.

นิธิพงศ์ ศรีบุญจมาศ, ปาริฉัตร เทือกคำขาว, ศิริพร จันทะคุณ. ปัจจัยทำนายพฤติกรรมป้องกันการอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ไทยเภสัชศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ ๒๕๖๔; ๑๖(๑): ๑๖-๒๒.

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. ๒๕๔๖. (๒๕๔๖, ๒๔ กันยายน). ราชกิจจานุเบกษา. หน้า ๑-๒๙.

พิภพ จิตรนาททรัพย์, นวลละออ วิวัฒน์วรพันธ์. การสำรวจพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่นในเขต อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี นครราชสีมา ๒๕๖๓; ๑๖(๒): ๕๑-๖๔.

รัตวัลย์ ศิริเลี้ยง. การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ของผู้ขับขี่รถจักรยานยนต์ในจังหวัดเลย. วารสารสาธารณสุขมหาวิทยาลัยบูรพา ๒๕๖๐; ๑๒(๒): ๑๕-๒๖.

โรงพยาบาลเสนางคนิคม. สรุปผลงานประจำปี ๒๕๖๓. อำนาจเจริญ: โรงพยาบาลเสนางคนิคม, ๒๕๖๓.

วชิระ สุริยะวงศ์, ศิวพร อึ้งวัฒนา, ดวงเดือน บุคดา, สันติ บุญตา. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการเกิดอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ของวัยรุ่นโรงเรียนแห่งหนึ่ง เขตอำเภอสูงเม่น จังหวัดแพร่. วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ. ๔๑(๔) : ๑๐๕-๑๑๔.

วัชรพงษ์ เรือนคำ, ณรงค์ศักดิ์ หนูสอน. อุบัติเหตุรถจักรยานยนต์ในประเทศไทย : มุมมองทางวิทยาการระบาด. วารสาร มฉก.วิชาการ ๒๕๖๒; ๒๓(๑): ๑๔๖-๑๖๐.

วรรณ อิมจิตต์, ณัฐกฤตา ศิริโสภณ, กรณิศจิตต์ บุญช่วยธนาสิทธิ, อัจริยะ เอนก, อลิสา นิติธรรม. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันการอุบัติเหตุจากรถจักรยานยนต์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนเบญจมราชรังสฤษฎิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา. วารสารสุขศึกษา พลศึกษา และสันทนาการ ๒๕๖๒; ๔๒(๒): ๑๕๕-๑๖๖.

- ศุภกร มีลาภ, นพดล กรประเสริฐ. การประเมินความปลอดภัยทางถนนด้วยระดับดาวของ IRAP สำหรับโรงเรียน
ในเขตเมือง เขตชานเมืองและเขตชนบทในจังหวัดเชียงใหม่. การประชุมวิชาการวิศวกรรมโยธาแห่งชาติ
ครั้งที่ ๒๖ วันที่ ๒๓-๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๔, การประชุมรูปแบบออนไลน์, TRL๑๘-๑-๘.
- สุเมธ ตันติเวชกุล. การพัฒนาที่ยั่งยืน การสัมมนาเชิงปฏิบัติการนักวิชาการเพื่อการพัฒนาประเทศ ครั้งที่ ๒.
กรุงเทพฯ: สถาบันคลังสมองของชาติ. ๒๕๕๗.
- สมัทนา กลางคาร และวราพจน์ พรหมสัตยพรต. หลักการวิจัยทางวิทยาศาสตร์สุขภาพ. พิมพ์ครั้งที่ ๓.
มหาสารคาม: สารคามการพิมพ์, ๒๕๕๓.
- สุรางค์ศรี ศีตมโนชญ์, วิวัฒน์ ศีตมโนชญ์, ลักขณา ไทยเครือ, อรชร อัฐทวีลาภ. การพัฒนารูปแบบการแก้ไขปัญหา
การเสียชีวิตจากอุบัติเหตุจราจรอย่างมีส่วนร่วมโดยอาศัยทรัพยากรและศักยภาพในพื้นที่ จังหวัดภูเก็ต.
วารสารวิชาการสาธารณสุข ๒๕๕๗; ๒๓(๔): ๕๘๐-๕๘๒.
- สมบูรณ์ แนวมั่น. รูปแบบการดำเนินงานป้องกันอุบัติเหตุทางถนน ในตำบลโคกหล่าม อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัด
ศรีสะเกษ.วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ ๑๐ ๒๕๖๓: ๑๘(๑): ๔๐-๕๑.
- สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. ระบบรายงานแฟ้มสุขภาพ (๔๓ แฟ้ม), ๒๕๖๒.
- อคิน รพีพัฒน์, ม.ร.ว.ชยันต์ วรรณภูติ, อมรา พงศาพิชญ์, สุภางค์ จันทวานิช, ฉวีวรรณ ประจวบเหมาะ. คู่มือการ
วิจัยเชิงคุณภาพเพื่องานพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ ๓. ขอนแก่น: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น ;
๒๕๕๔.
- อภิชัย แผลงศร. ข้อมูลสำรวจการขับขี่และการตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนองครักษ์. *Journal of Medicine and Health Sciences* ๒๐๑๖; ๒๓(๑): ๖๖-๗๑.
- นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยมหิดล,
๒๕๒๗.
- Bloom, B. S. *Taxonomy of Education Objective Handbook: Domain*. New York: David McKay
Company Inc, ๑๙๘๖.
- Cohen, John M. and Uphoff, Norman T. *Rural Participation: Concepts and Measures for Project
Design, Implementation and Evaluation*. In *Rural Development Monograph No. ๒ The Rural
Development Committee Center for International Studies, Cornell University, January,*
๑๙๗๗.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. *Participations place in rural development: Seeking clarity through
specificity*. New York: World Developments, ๑๙๘๐.
- Dale, E. *Audio-Visual Methods in Teaching* (๓rd ed., p. ๑๐๘). Holt, Rinehart & Winston, New York:
Dryden Press, ๑๙๖๙.
- Manser, M. P., & Hancock, P. A. *Influence of approach angle on estimates of time-to-contact*.
Ecological Psychology ๑๙๙๖; ๘(๑): ๗๑-๙๙.
https://doi.org/10.1๒๐๗/s๑๕๓๒๖๙๖๙eco๐๘๐๑_๔
- Peden M, Scurfield R., Sleet D., Mohan D., Hyder A., Jarawan E., Mathers C. (Editor). *World report
on road traffic injury prevention*. Geneva: World Health Organization, ๒๐๐๔.